

Poštarna plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali
ISTRANIN

GOD. XI

LISTOPAD 1939

BROJ 2

Mala pošta

N. Vidošević, Milna — Poslali smo ovajput sve pod jednom pasicom na Vaš cij. naslov. U buduće slat ćemo svakoj učenici posebno. Hvala na pažnji.

Ivan Šarunić, Ivanov, Brgulje — Poslali smo.

Tonko Mladineo, Podšpilje, Komiza — Tebi smo također poslali. Nastoj, da u Podšpiljama ne budeš jedini naš pretplatnik.

Osnovna škola, Rudine — Zahvaljujemo na pažnji i trudu. Nadamo se, da će mali čitatelji biti s listom zadovoljni. Ako imate kakvih želja u pogledu uređivanja lista javite nam. Drago nam je čuti svaku dobronamjernu primjedbu.

Prof. Danilo Jeletić, Sisak — Unatoč Vašoj skromnosti ne možemo, a da Vam se evo na ovom mjestu javno ne zahvalimo. Vi ste naš najvrijedniji i najpožrtvovniji povjerenik, koji raspačavate ništa manje nego 380 komada lista svaki mjesec. Još nešto primjećujemo: uspjeli ste zainteresirati male čitatelje. Toliko pisama, suradnje, zagonetaka i drugih prinosa ni od kuda ne primamo koliko iz Siska. Baš vam svima hvala!

Ante Modrušan, Drniš — Poslali smo i nadamo se da si primio.

Milka Mihotić, Split — Da ne bi pretplatnici naknadno tražili br. 1 poslali smo Vam ga naknadno za sve, jer obično kasnije svatko traži da ima kompletno godište. Lijepa Vam hvala na zauzimanju.

Osnovna škola, Rava — Poslali smo 6 primjeraka i nadamo se da ne će samo kod toga ostati. Usrdno zahvaljujemo!

Zora Rožman, Novoselec Križ — Oprostite na zakašnjenju. Naknadno smo poslali i držimo, da je sada sve u redu. Ova nesretna vojna vježba poremetila nam je cijeli red u izlaženju lista. No mi ćemo to već nadoknaditi, pa opet sve svesti u red.

Mirodar Kuzmić, Kraljevica — Ovako vjernih, kaošto ste nam Vi, ima zaista malo. U buduće ćemo slati 55 primjeraka.

Osnovna škola, Manjvas — Nagradu smo poslali.

Jovan Sevdic, Daruvar — Poslali smo naknadno još 11 primjeraka, pa ćemo prema tome u buduće slati ukupno 63 komada. Glede ostaloga poslali smo Vam posebno pismo. Srdačno zahvaljujemo na dosadašnjoj pažnji.

MALI ISTRANIN

GOD. XI

LISTOPAD ŠK. GOD. 1939/40

BR. 2

Nepoznati junaci

Sjedim za stolom i sve muku mučim, kakvu priču da napišem za najnoviji broj »Malog Istranina«. Griskam vršak držala i češem se za uhom kao loš dak, koji ne zna da napiše zadaću.

I dok su mi se skupljali nabori na čelu od silna razmišljanja trgne me najednoć iz misli odlučno kucanje na vratima.

— Naprijed! povičem i okrenem se.

Vrata se otvore, a na njima se pojavi dječak od nekih deset ili jedanaest godina. Pristojno je bio odjeven, uredan i čist, na njemu je bio lagani kaputić, na glavi mu kapica, a na leđima školska torba.

— Dobar dan! pozdravi odlučno, a opet lijepo i pristojno.

— Zdravo, mladi prijatelju — odvratim — a što bi ti želio?

— Jeste li Vi urednik »Malog Istranina?«

— Jesam, ja glavom!

— Drago mi je, da sam Vas našao. Baš Vas trebam! Ja sam Ivica Drvodjelić, učenik četvrtog razreda osnovne škole.

— A ti si taj Ivica Drvodjelić?! Veseli me što sam te upoznao! Ti si naš stari pretplatnik!

— Jesam, gospodine uredniče, već četiri godine. Otkako sam počeo ići u školu. O, poznam ja Vas, Vi ste dobar čovjek!

— Oho?! Kako ti to znaš?

— O, čitam ja Vaše pripovijesti. Tako su dirljive i tople. Vi veoma volite svoj rodni kraj, svoju Istru. To mi se sviđa. Vi tako lijepo o njoj pišete. Ali i ja volim svoju Hrvatsku! Neobično je volim! — odlučno će dječak.

— E, pa živio mi junače! Svi mi moramo voliti Hrvatsku, jer to nam je domovina!

— Znao sam htio također napisati jednu pripovijest o tome, kako volim Hrvatsku, ali nikako mi nije išlo od ruke. Zato sam evo i došao danas k Vama, gospodine uredniče, da Vi nešto o tom napišete.

— A što?

— Pa nešto o mom ujaku, koji je dao svoj život za domovinu, o mojoj majčici, o mojim sestricama, a i o meni.

— Hoću, drage volje, samo mi reci, kako je to bilo?

Ivica Drvodjelić, učenik četvrtog razreda osnovne škole započne pričati:

— Znaate, prije nekoliko godina, kad se ono uopće nije smjelo govoriti o politici, ja sam već sve znao kao kakav veliki političar.

— Oho? čudio sam se ja sve više.

— Da, gospodine uredniče! Jednoga ljeta išao sam s majkom, ocem i ujakom Mariji Bistrici na proštenje. Mnogo je ljudi bilo. Svi su nosili u zapučku male hrvatske trobojnice, a to je bilo onda zabranjeno. Svi smo pjevali i molili. Nijesmo mogli ni ući u crkvu, toliko je bilo naroda. Najednom su svi kleknuli, prignuli glave i molili, skrušeno, duboko.

— Skinu kapu — rekao je moj otac — sad se moli za naše mrtve!

— Kakve mrtve? — upitam ja i snuždim se.

— Za one, koji su umrli za Hrvatsku — šapne otac.

I ja sam tada prvi put čuo ime Hrvatske i shvatio sam, da to mora biti velika svetinja, kad se pred stoljetnom zavjetnom crkvom ljudi bacaju na koljena i mole tako skrušeno za one, koji su dali živote za Hrvatsku...

Poput ostalih imao sam i ja krasnu trobojku u zapučku, a moja sestra Branka imala ju je napetu preko prsiju.

Vratili smo se kući umorni, ali okrijepljeni i oduševljeni.

Ja sam vitlao svojom trobojnicom, a moja sestra također. Ušli smo u sobu i vikali, kako smo i vani čuli da su neki klicali: Živjela Hrvatska!

— Pst! — reče otac. — Tiho! Sad se više ne smije vikati! Uzeo nam je trobojnice i spremio ih u džep.

Mi smo preplašeno utihnuli. Ujak nas je samilosno pogledao, pogladio nas po licu i rekao kimajući zabrinuto glavom:

— Hrvatska je umrla, djeco moja... mislite na drugo što!

Baš naprotiv, ja sam otada sve iveš mislio na Hrvatsku. I kad sam učio, i kad sam odlazio u školu i kad sam se sa svojim dvjema sestrama igrao. Ta nesretna Hrvatska, koja da je umrla — kako ono reče žalosno ujak — nikako mi nije išla iz glave. Ujak je stanovao kod nas, nije bio oženjen, imao je jednu sobicu i u njoj mnogo knjiga i papira. Čuo sam, kako bi na večer on, majka i otac šaptali i često sa zanosom i ljubavlju spominjali Hrvatsku, ali kad bih se ja približio da nešto čujem oni bi utihnuli. Bojali su se govoriti o Hrvatskoj. A ja ih ne bih bio izdao, vjerujte mi, gospodine uredniče, ne bih ma da su me rezali...

Jednoga dana dođem u školu, a glava mi još uvijek puna Hrvatske. Učili smo hrvatski.

— Gospodine učitelju, kako mi zapravo govorimo?

— Hrvatski, dijete moje, a zašto pitaš?

— Pa zar ne govorimo savski?

— Kakvo je to bedasto pitanje ?

— Ako govorimo hrvatski, zašto se onda i naša domovina ne zove Hrvatska?

Učitelj me pogleda širom otvorenih očiju.

Rasrdio se i oborio se na mene poluglasno me koreći, da je sve psikao:

— Zato, jer se to ne smije, zato jer se Hrvatska ne smije spominjati, zato jer je to protudržavno, zato... zato... jer ću ja tebe drugi put iskušati, ako se još usudiš govoriti u školi o politici. Jesi li me razumio?...

Ušutio sam i više nijesam govorio o »politici« s gospodinom učiteljem, koji je inače bio duša od čovjeka i koji je, kako sam se uvjerio i sam mislio kao moj otac, moja majka i moj ujak... Ali zato sam ja svejedno govorio o »politici«, sam sa sobom, sa sestrom Brankom i s drugom djecom, kad smo znali da nas nitko ne čuje.

Uskoro sam saznao zašto se o Hrvatskoj ne smije govoriti.

Jedne noći probudi me neka buka u kući. Skočim s kreveta, probudim Branku i htjedoh izaći iz sobice na hodnik, ali me na vratima zadržala majka. Bila je odjevena i budna. Plakala je. Metnula me opet u krevet, pokrila me i zabranila mi, da izađem.

Poslušao sam.

Sutradan je u kući bilo sve tiho. I majka i otac hodali su tiho po kući, samo su šaputali, bili su blijedi i utučeni. Majka je često brisala suze.

— Majčice, a gdje je ujak? — pitala je Branka.

— Otputovao je — reče majka.

— Kada? Kamo je otputovao? čudom sam se čudio ja.

— Daleko, veoma daleko! — odgovorila je majka, a kad sam ja nastavio raspitkivati, hoće li se skoro vratiti, ona je briznula u plač.

Ujak nam je bio tako dobar, tako drag, da ga nijesmo mogli prežaliti. I uvijek smo nanovo pitali.

— Ta kamo je otputovao? Zašto je otišao? Zašto su tako plakali? Kada će se vratiti?

I majka i otac pokušavali su nam objasniti, da je ujak morao naglo otputovati, da je negdje nastradao, da je imao neprimliku, jer da ima zlih ljudi i mnogo drugoga, ali meni to nije nikako išlo u glavu. — Zašto je od tada ujakova soba bila uvijek zaključana?

I ja sam uskoro saznao da su nam otac i majka krili istinu.

Ja sam to prvi saznao. Osjećao sam da tu svoju spoznaju moram otkriti sestri.

— Branka! — rekao sam. — Ujak se ne će više nikada vratiti. Ujak je mrtav!

— Mrtav?! užasne se Branka. — A kako to znaš?

I ja joj ispričam što sam vidio: Onoga jutra majka se je bila zaključala u ujakovu sobicu. Moja je djetinja znatiželja bila velika. Došuljao sam se do ključanice i pogledao kroz nju da vidim što radi majka. Soba je bila sva u neredu, knjige i papiri razbacani, ormar je bio silom provaljen, sukno na stolicama je bilo rasparano. A u jednom kutu sobice bio je postavljen stolić, na stoliću slika mog ujaka, okićena hrvatskom trobojkom, s mnogo cvijeća naokolo. Pred slikom su gorjele dvije svijeće. Moja majka je klečala sklopljenih ruku molila i jecala.

Nije mi trebalo ništa više reći. Ja sam znao da se samo mrtve ovako štuje. Mrtve i sveće. A i moj ujak bio je dakle jedan takav umrli, koji je dao život za Hrvatsku, jedan takav svetac, hrvatski svetac!

I prvi sam put u životu osjetio onda u srcu što znači mržnja, što znači buna. U meni je sve uskipjelo pri samoj pomisli na one, koji stvaraju mučenike, koji stvaraju sveće radi Hrvatske.

A onoga dana prvi sam put dao oduška svom buntovništvu. Sestra i ja igrali smo se u gradskom perivoju. A kad smo se našli na čas sami rekao sam joj:

— Pazi i gledaj, da li tko dolazi puteljkom. — Ja sam dotle izvadio iz džepa plavu olovku i napisao sam na bijelom zidu paviljona što sam većim slovima mogao: *Živjela Hrvatska!*...

— Ne možete sebi zamisliti, gospodine uredniče, s koliko sam ljubavi, s koliko žara to napisao i napravio to svoje prvo buntovničko djelo. Znao sam da me ujak, koji je umro u zatvoru zbog »politike« gleda s neba i da se tome veseli. Jer on je bio žarki Hrvat.

— Da li biste, gospodine uredniče, mogli napisati jednu lijepu pripovijest o tome? — završio je svoje pričanje moj mali posjetnik.

— Pokušat ću — rekoh, a on se lijepo zahvali, pozdravi i izide.

Ja sam odustao od namjere da napišem pripovijest. Ograničio sam se na to da točno opišem događaj i moj razgovor s malim Ivicom Drvodjelićem, učnikom četvrtog razreda osnovne škole.

Ernest Radetić

Evo kiše

Evo kiše, blage kiše!
Daj je, Bože, još i više;
neka zemlja zamiriše,
neka cvijeće lakše diše.

Kad natopi naša polja,
godina će biti bolja,
urodit će zlatna žita
i u brdu loza vita.

Pašnjaci će zablistati,
a pastiri zapjevati,
zažuborit mrtva vrela,
radost sići u sva sela.

Padaj kišo, kišice!
Kvasi naše njivice;
žedne su nam ptičice,
tužne su im pjesmice.

Gabrijel Cvitan

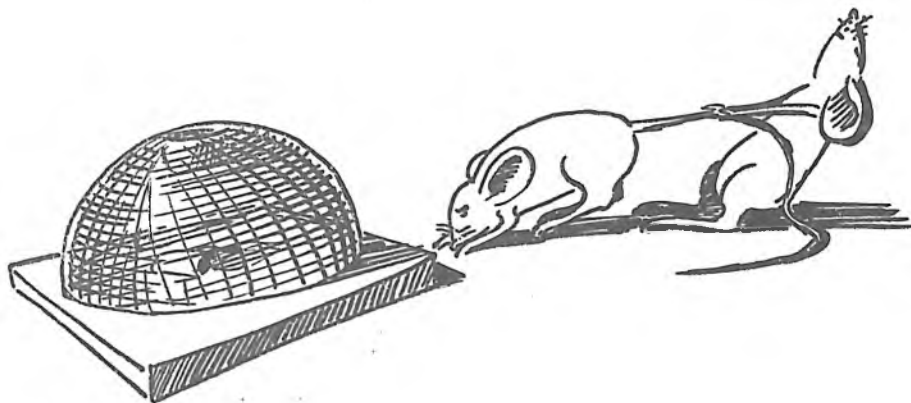

Opomena

Jao!... Stani, braco ljudi!
Brže natrag!
Gurati se tamo
Ne usudi!
Gdje ti pamet?
Gdje ti glava?!
U kutiji ovoj čudnoj
Mišad život dovršava...
Slanina ti, je l', miriše?
Znam... Al pamti:

To je klopka za nas miše.
Maja mi je juče rekla:
»Bježi mi od tanke žice,
Jer je ona zarobila
Mnoge izjelice!« —
Čuvaj, braco, glavu
I nogu i rep!
Ta život je mišji
Ipak lijep.

Šime Fučić

Na groblju

Lani o dušnome danu poveo sam prvi put na groblje malog Dančića. Dan je bio vedar. Nad žutim lišćem smijalo se sjajno sunce, a po humcima svuda naokolo širilo se miomirisno cvijeće. Narav je posudila časom svoj pramaljetni sjaj sumornoj jeseni, da živi pohode mrtve u što većem broju. I bilo je svijeta na groblju, a mali Dančić natučao je polako sve natpise po križevlju i po gospodskim rakama. Mali je Dančić, velju, čitao upravo skrbno sve natpise i pomenke, pa me u neke upita: — Čuj, b a r b a, zar nema na svijetu i zlih ljudi?

— Zašto moj sokole?

— Vidiš, ovi mrtvi ljudi bili su svi dobri. Zar su doista svi bili dobri? Bit će da je koji od njih bio zločest. Zašto nije to zapisano?

— Moj Dančiću, mrtvima valja praštati sve. Ako su griješili, neka im Bog sudi. Uostalom sve su ove spomenike podigli roditelji djeci, djeca roditeljima, braća braći. Moj Dančiću, ljubav opravdava sve. Gdje ćeš ti udariti kamenom na dragu i milu osobu? A onda znaj, da smrt ulijeva u svakog čovjeka najveće smilovanje. Kada ljubiš nekoga, i u životu mu praštaš, a gdje ne ćeš, kad leži hladan i upokojen u ernoj zemlji. Dančić me je gledao i slušao pomnjivo, a ja ću dalje: — Čuj, Dančiću, juče sam prolazio ispod velike zgrade — tamnice. Na prozoru iza rešetki opazih blijedog čovjeka. Onaj je čovjek bio zacijelo zločinac, kad ga je društvo izopćilo. Čovjek je gledao na ulicu. Pokraj zida prislonila se starica i gledala je u onaj prozcrak, gledala je sa suzom u oku. Plakala je, ali u njezinom pogledu bilo je i ljubavi i sućuti. Bila je to majka onog propalice. Svi su zapustili onog čovjeka, ali njegova ga je stara majka jošte voljela i nalazila je jamačno stotinu isprika u svom sreću za njegov zločin. Onaj je čovjek bio jošte živ i u tamnici, a ipak ga je majčina samilost ispričavala! Pomisli, moj Dančiću, da je onaj nesretnik ležao u grobu smiren, zaboravljen. Na njegov križ ne bi bila majka upisala: »Moj je sin bio razbojnik«.

— A onda što bi bila upisala? upita me Dančić.

— Upisala bi, dušo moja: »Ovdje leži veliki nesretnik«. I bila bi rekla istinu, jer najveći su zločinci ujedno i najveći nesretnici.

Rikard Katalinić Jeretov.

Zašto zec ima kratak rep ...

U davna vremena nije zec izgledao kao danas. Umjesto dugačkih ušesa imao je kratka, a umjesto današnjeg kusastog repića imao je krasan dugački i dlakavi rep. Na tom mu je repu lisica zavidila i često u sebi mislila kako bi ga nadmudrila da ostane jednom bez njega. Zeko se je međutim njime ponosio i kadgod bi vidio liju, zadovoljno bi i veselo njime mahao na sve strane. A ova je sve zavidnija bila. Dugo je razmišljala kako bi zeki podvalila. Legla tako jednom na sunce i razmišljajući dugo odjednom skoči i reče sama sebi: »Sad znam šta ću uraditi da zec ostane kratkoga repa.« Drugog jutra išla je lija vrlo rano putem i nosila je na ramenu snop riba privezanih za jedan štap. Kad ju je opazio zeko, reče joj: »Sestrice lijo, otkud tebi te krasne ribe?« — »Uhvatila sam ih u ribnjaku.« — »A kako si ih toliko uhvatila, kakvu si udicu

imala?« — »Hvatala sam ih jednostavno bez udice.« — »Šta? Bez udice si ih mogla hvatati? A kako si to radila?« — »Loviti bez udice je vrlo lako« — odvrati lija — dovoljno je doći do ribnjaka, sjesti na neku staru kladu i umočiti rep u vodu. Ako tako uradiš imat ćeš za čas više riba nego ćeš ih moći nositi.«

Zeko odluči da će još te noći ići u ribolov. Upravo kada je sunce zapadalo uputi se on k ribnjaku. Sobom je uzeo topao pokrivač jer su noći bile studene i vrlo hladne. Obazrivo se je približao potoku, sjeo na kladu, a rep spustio u vodu. Noću je bilo sve hladnije. Zeko se je sve jače pokrivač svojom ponjavom i u sebi mislio na ribe što će ih naloviti do sutra ujutro! Čim se je sunce ukazalo, pokušao je zeko izvući rep iz vode, ali nije išlo. Trzao je i trzao, ali repa nije mogao izvući jer se je

bio smrzao u vodi. On se je tješio da ima na njemu mnogo riba i da ga zato ne može izvući. Najednom je stao vikati i dozivati: »U pomoć, u pomoć! Neka mi netko dođe pomoći izvući ribe iz vode!«

Stara sova, koja je nedaleko živjela u duplju, čula je zekin zov. Sletila je nad ribnjak da vidi može li mu pomoći. — »Gdje su ribe, upita ona?« — »Ribe su na koncu moga repa!« — odgovorio je zec — »pomozite mi ih izvući!« — Sova uhvati zeca za lijevo uho i povuče. Uho se je sve više dužilo i dužilo, ali zekin rep ostao je lijepo i dalje u vodi. Zatim ga je uhvatila za desno uho. Uho se je dužilo i dužilo, ali rep je lijepo ostao i dalje u vodi. »Gospodo sovo, ne vucite više mojih ušesa, zašto ne povučete za moj rep?!« Sova zgrabi svojim jakim kljunom za onaj komadić repa što je virio iz vode i šmik! šmik! strigne zubalom, a rep je bio brzo gotov. Siromah dobričina i budalasti zeko ostao je tako bez svoga krasnoga repa, a dugih ušesa. I otada imaju zečevi kratak rep, a dugačka ušesa.

Po tuđem izvoru: A. M.

Lažna priča

Hajde da vam ispričam jednu pričicu:

Vidio sam jednoć kako su po zraku letjela dva pečena pijetla. Silnom su brzinom letjela; leđa su im bila okrenuta prema zemlji, a trbuh prema nebu. Pod njima je tekla Sava, a po Savi su plovili jedan teški kovački nakovanj i veliki mlinski kamen. Tiho i polagano nosila ih je voda od ušća prema izvoru. Na obali je sjedila jedna mala žaba i gutala plug. Nedaleko rijeke trčala su tri trkača, sva su trojica bili invalidi pa su hodali na štakama. Jedan je bio nijem, drugi je bio slijep, a treći gluh. U to im se pridruži i četvrti trkač, taj nije imao ni ruku ni nogu, nego se samo vukao po zemlji.

U to preleti mimo njih jedan zec.

Slijepac ga je prvi ugledao kako juri preko polja. Nijemi trkač rekao je hromome nega ga ulovi. Hromi je potrčao što su ga noge nosile i uhvatio zeca za vrat.

To su bili dečki i pol, što vi velite?

Svi su bili iz sela u kom sam vidio i drugih neobičnih stvari: rak je trčao za zecom, dostigao ga i svojim mu škarama odstrigao rep. Krava se popela na krov kuće i tamo je ležala, grijući se na suncu. Na đubrištu kraj staje letjele su muhe velike kao koze.

Sad žurno otvarajte prozore sve
Da iz sobe izlete sve laži te.

KLOK & JOŽIĆ

— Gdje li se samo nalazi moj gospodar? — mislio je u svojoj majmunskoj glavici Klok i zabrinuto se česao iza uha.

Jožić je već rano ujutro otišao u lov, da nešto uhvati za ručak, a već je evo skoro i večer, a njega još nema natrag. Bio je zbilja nepreuzan, kad je u ovom divljem i nepoznatom kraju otišao sam u šumu.

Otac Mlakić, hrvatski misionar, kod koga su odsjeli na misijskoj postaji i bili njegovi gosti otišao je za svojim dušobrižničkim poslom po okolnim šilučkim selima, a Klok je morao ostati sam u kolibi, da je čuva.

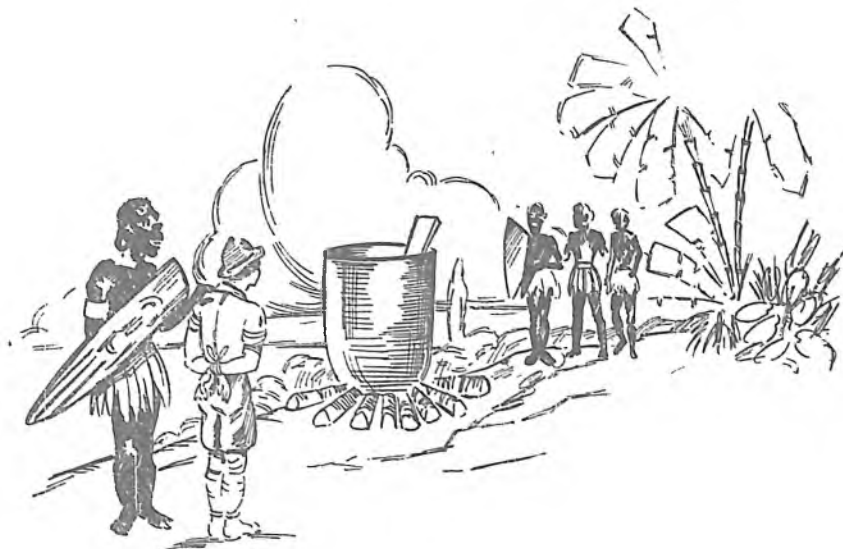
Nije ju trebao čuvati pred šilucima, jer ti su crnci zaslugom oca Mlakića bili neobično čestiti i poštteni. Trebalo je čuvati kuću od drugih majmuna, koji su se verali po obližnjim stablima i kad bi bili opazili, da nikoga nema u kolibi, oni bi bez daljnjega bili provalili u nju kroz prozor ili bi počupali široko lišće kojim je bila pokrivena, pa pokrali sve do čega bi došli. To je i bio razlog što Klok nije otišao s Jožićem u lov, nego je ostao s batinom u ruci da čuva kolibu od drugih neodgojenih majmuna.

Klok se, istina nije razumio u sat. On nije znao da li je već deset ili jedanaest sati prije podne ili su već četiri sata poslije podne. Osjećao je ipak da se je njegov gospodar predugo zadržao u lovu i ne misleći ni na što, odluči da ostavi kolibu, pa da ode njegovim tragom.

Smišljeno, učinjeno!

Dohvati nekakav konopac, da bi se mogao u slučaju potrebe njime prebaciti preko rijeke — jer tamo nema mostova, a plivati se nije usudio, da ga ne napadne kakav krokodil — i ode. Na taj je način pomoću konopca on često prelazio s Jožićem preko rijeke. Napravio bi zamku, bacio konopac i zakvačio ga za kakvu granu, napeo ga i pričvrstio s ove strane rijeke za kakvo stablo, a onda bi lijepo kao kakav akrobata držeći ravnotežu pomoću štapa, prešao po konopeu na drugu stranu.

Tražeci bistrim svojim majmunskim okom tragove Jožićevih nogu, dugo je hodao dok je naišao na pravi trag, koji je vodio u šumu. U šumi, koja je bila vrlo gusta morao je ići po stablima. Skakao je vanrednom spretnošću s grane na granu. Na taj je način i brže odmicao, a ujedno je i mnogo dalje vidio.

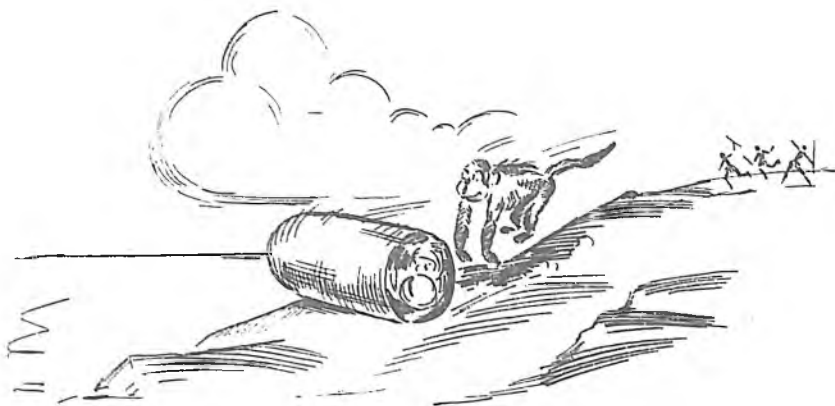
Skakutajući tako velikim skokovima, da ne zakasni, jer se je sunce već bilo znatno nagnulo na zapad, opazi iznenada na nekoj goloj uzvisini nedaleko rijeke čistinu. Na toj čistini bilo je nekoliko palma, do njih neke od kamenih ploča skalupljene crnačke kolibe, a malo podalje skupina divljaka. Pogleda bolje i ima šta vidjeti: ti su divljaci zapalili vatru, i pristavili na nju nekakav ogroman kotao, ali što je najviše Kloka razbjesnilo bilo je to, da su kraj vatre držali svezanoga Jožića i baš se spremali da ga uguraju u kotao.

Nije bilo nikakve sumnje: ti su divljaci bili ljudožderi, koji su Jožića uhvatili i htjeli ga skuhati i pojesti.

Klok rikne bijesan kao ris i preskakujući ogromnim skokovima s grane na granu, sa stabla na stablo nađe se uskoro na čistini.

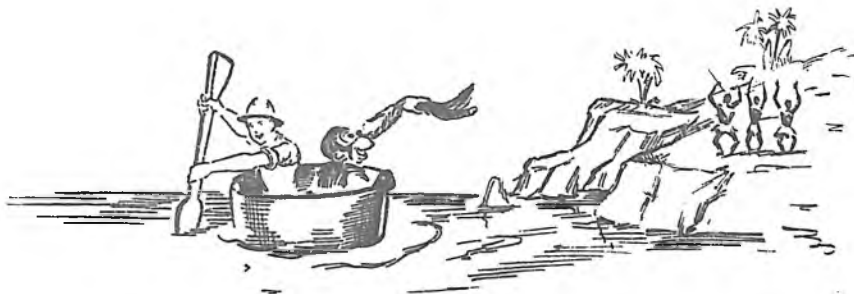
Crnci su bili baš ugurali živog Jožića svezana u kotao i potpalili vatru, kad li se pojavi Klok. Bio je strašan. Iz očiju mu sijevale munje bijesa i srdžbe, izbijelio je zube i rikao kao da je pobijesnio. Divljaci se u prvi mah prepadoše, ali se za čas sabraše, pograbiše koplja, ostaviše kotao, pa da će na majmuna. Ali je Klok bio brži. U jednom je hipu bacio

laso, ko najvještiji cowboy, konopac je zazujio po zraku i omotao kotao zajedno s Jožićem u njemu svezanim i povukao. Kotao se prevrne i stane se koturati nizbrdo. Klok za njim. To je bila brzina! Koturao se kotao i zveckao, lupajući po kamenju, Klok kao strijela za njim, a divljaci udariše u viku, pa bjež za njima. Ali da! Tko bi njih dostigao. Vratolomnom su se brzinom kotrljali i najednom: pljus! u vodu.

Kotao zapliva kao lada, Klok skoči u nj, odveže brže bolje Jožića i oni zaplivaše niz vodu. Velikom drvenom daskom, kojom su divljaci htjeli miješati dobru »juhu«, zaveslao je Jožić i kormanio, a kotao zaplovio ko kakav motorni čamac.

Uskoro su bili izvan dohvata crnačkih strijelica, a nedugo zatim bili su već na protivnoj obali.

— Dragi moj druže, toga ti ne ću nikada zaboraviti — reče Jožić i stisne majmunu šapu. — Ti si mi donio spas u posljednji čas!

Majmun mahnu repom i veselo poskoči odlučivši istodobno u svojoj majmunskoj glavici, da ne će nikada više ostavljati svoga gospodara samoga.

Jurićev kutić

Jurićevi imaju kod kuće budilicu. Neznam što je to puhnulo Juriću u glavu da budilicu svaki čas navija tako da mu valjda pedesetput dnevno zvoni.

— Čemu neprestano zvoniš tom budilicom? upita ga otac, kome je to već dozlogrdilo.

— Znaš oče, to je zbog susjedovog Ivića. Prevario sam ga da imamo telefon pa bih htio da misli da to kod nas zvoni cijeli dan telefon.

— □ —

Jurić je dobio od strica na dar 10 dinara. Ode odmah u slastičarnu i naruči nekoliko poslastica.

— Oprostite, gospodine, ali ove slastice nijesu vam dobre — reče slastičaru.

— Što? Ti prigovaraš mojim slasticama. A ne znaš ti da sam ja radio slastice dok tebe nije bilo na životu.

— Vjerujem Vam, dragi gospodine. Sigurno ste i ove kolače napravili još onda dok mene nije bilo na svijetu — odbrusi mu Jurić.

— □ —

Gledaju Jurić i Franić kako neki stroj sam buši zemlju i odmah ju izbacuje na hrpu.

— Ovi su strojevi upropastili radništvo. Da na pr. nijesu izmislili ovu bušilicu danas bi evo ovdje 100 radnika bilo zaposleno kopanjem zemlje lopatom — reče Franić.

— A da ljudi nijesu izmislili ni lopatu danas bi ovdje 10.000 radnika moglo dobiti posla, kad bi zemlju kopali i izbacivali — žlicama, izvali Jurić.

— □ —

U školi je Jurić od riječi do riječi prepisao Ivićevu zadaću.

»Kako to, Juriću, da si ti baš posve istim riječima u svojoj zadaći opisao konja, kao i Ivić?« upita učitelj.

»Pa, gospodine učitelju, ja sam opisao istoga konja, kojega i on.« odgovori Jurić.

— □ —

Poslala majka Jurića u dućan da kupi 1 kg šećera. Jurić donese šećer, majka ga izvagne i ustanovi da nedostaje 20 dekagrama. Ode u dućan i reče trgovcu:

»Jurić je kupio kod Vas 1 kg šećera, a kad sam ga kod kuće izvagala bilo je za 20 dekagrama manje.«

»Trebali ste, gospodo, izvagnuti i Jurića, pa bi vidjeli da se on sigurno vratio iz dućana za 20 dekagrama teži«, reče trgovac.

Dječje novine

ŠTO SE ZBIVA PO SVIJETU?

Čitava Evropa je uznemirena. — Kako znamo Njemačka je na 1. rujna provalila s vojskom u Poljsku. Poljaci su se dugo borili kao lavovi, ali su na koncu morali popustiti pred jačom silom, jer ih je istodobno napala i Rusija. Poljska vlada i veliki dio poljske vojske napustili su domovinu i pobjegli u Rumunjsku, a odatle što kopnom, što morem u Francusku.

Rusija i Njemačka razdijelile su međusobno Poljsku i danas više Poljska država ne postoji.

Engleska i Francuska bile su saveznice Poljske, pa su odmah čim je Njemačka napala Poljsku udarile i one na Njemačku i tako se sada vodi rat na francuskoj granici.

Francuzi su na svojoj granici podigli takav lanac podzemnih i nevidljivih tvrđava, da je nemoguće probiti ga i tako Nijemci ne mogu naprijed. Taj lanac francuskih tvrđava zove se »Maginotova (Mažinoova) linija«. Ali ni Francuzi ne mogu preko njemačke granice, jer su i Nijemci sagradili svoj lanac tvrđava, koji se zove »Siegfriedova linija«. I tako dvije ogromne vojske stoje na granicama, a da ne mogu dalje. Zato se bore avionima i podmornicama. Njemačke podmornice krstare morem i potapljaju svaki engleski i francuski brod, kojega stignu, ali ni Englezi ni Francuzi ne ostaju skrštenih ruku nego progone njemačke brodove i podmornice.

Balkanske države Jugoslavija, Rumunjska, Bugarska i Turska, želeći da sačuvaju mir i svoju slobodu pregovaraju o tome kako da sklope jedan savez za obranu od neprijatelja. K njima se pridružila i Mađarska, a i Italija, jer otkako je Italija zaposjela Albaniju mora se hoćeš-nećeš i ona smatrati jednim dijelom kao balkanska država.

Sve su se te države sada složile, jer se boje napadaja sa istoka. Rusija je naime prodcrom u Poljsku na jednom došla sve do Karpata. Gore na sjeveru ona je napravila takav pritisak na male baltičke države Litvu, Estoniju, Letoniju i Finsku, da su joj morale odstupiti neke svoje luke i pojedine dijelove svoje obale. Sada se prema tome i balkanske države, osobito Mađarska, Rumunjska i Turska, boje da ne bi i od njih Rusija počela štogod tražiti. Zato su se i složile u jedan obrambeni savez, a Rumunjska i Turska pozvale su u pomoć čak i Englesku i Francusku.

Tako eto izgleda u kratkim crtama današnji položaj u Evropi, a to je vrijedno znati.

U Jugoslaviji se nakon sporazuma s Hrvatima prilike sređuju. Banovina Hrvatska radi punom parom. Upravu su preuzeli Hrvati, imamo hrvatsko-ga Bana i podbana, a i svi predstojnici pojedinih odjela Banske vlasti su mladi činovnici Hrvati, koji rade na uređenju Banovine. Banovina Hrvatska ima i svoju vlastitu žandarmeriju, koja odgovara samo hrvatskom

Banu. Sad se još radi samo na tome da se odredi, kojim će novčanim sredstvima Banovina sama raspolagati, tako da u budućee ne će trebati za svaki dinar što smo ga mi sami uplatili, moljakati u Beogradu, da nam ga dadu za naše potrebe. Budući da su sada i Hrvati zadovoljniji, to je

na taj način i država ojačana. Sada i Slovenci hoće da imaju svoju samostalnu banovinu kao i Hrvati, a to će se sigurno uskoro i dogoditi. Bosanski muslimani bi također željeli da i Bosna bude samostalna banovina, ali se tome protive bosanski Srbi, koji ne će da se dijele od Beograda.

Grčka. Službeni list grčke vlade objelodanio je zakon prema kojemu ministarstvo pošta mora svake godine nagraditi najbolje đake u školama jednom krasnom zbirkom svih grčkih maraka. Oni đaci, koji se bave sakupljanjem maraka t. j. filatelijom, mogu se koncem svake godine natjecati za veliku nagradu od 10.000 drahma, koje će se podijeliti među one đake, koji su u toku godine uspjeli sakupiti najljepšu zbirku maraka. Grčka vlada želi da na taj način pobudi među omladinom zanimanje za filateliju, koja je za učenike veoma poučna.

Njemačka. Njemačka poštanska uprava izdala je dvije nove marke koje se smiju nalijepljivati samo na novine, koje se šalju u inozemstvo. One nose natpis »Zeitungsmarken«, a stoje 5 i 10 pfeniga. Na njima je naslikana kugla zemaljska.

ZNAMENITOSTI.

Komadić kamena koji stoji 5 milijuna dinara. U Londonu je ovih dana prodan jedan dragi kamen, rubin, dva centimetra dugačak, a dvanaest karata težak. To je jedan od dvanaest najskupljih dragih kamena na svijetu, a stoji 5 mil. dinara.

Koliko ptica ima na svijetu? Neki francuski profesor izračunao je da na cijelom svijetu živi oko 75 milijarda raznih ptica.

To je Babilon! London ima, po najnovijem popisu, 8,650.000 stanovnika. Ako se pučanstvo bude množilo brzinom kao do sada imat će London već 1940 godine 9 milijuna stanovnika.

Gdje se još vozi lijevo? Države, u kojima se još vozi lijevo jesu: Mađarska, Engleska i Švedska. Kod nas kao i u svim drugim državama Evrope sva kola moraju voziti desno. Sada se međutim i Švedska sprema da uvedu vožnju na desno.

Životinje su znatiželjne. Nijesu samo ljudi znatiželjni, nego i životinje. Kada pastir goni stado koza, koze se svaki čas zaustavljaju i promatraju pojedine predmete. Koza pogleda svaki zakutak, ponjuši svaki papir na cesti, preskočit će svaki zid, da vidi što je iza njega. Divokoze se na taj način i lovi. Lovci na divokoze stave na određeno mjesto kakav neobičan predmet, divokoze zbog znatiželje dođu, iako su inače veoma plahe, a lovac, koji se sakrio samo odapne.

I psi su znatiželjni. Treba ih samo gledati, kako njuškaju na sve strane, kad izadu na ulicu.

Krave su također veoma znatiželjne. Kad kakav slikar slika na livadi, krave će doći i gledati u sliku dugo i nepomično i teško ih je otjerati.

Upravo su ljudi od znatiželje morževi. Kad lovac hoće da ih primami bliže, stane udarati drvetom po ledu, a morževi dođu tako blizu da vide što je to, da ih lovac može upravo rukom uhvatiti.

Naj . . .

Najdulja cesta na svijetu vodi iz Sjeverne u Južnu Ameriku, a upravo se sada gradi. Dogotovljena će biti godine 1946. Do sada je već gotova u dužini od 3.700 kilometara.

Najveća biljka je neka morska trava, koja raste na obalama Tihoga oceana, a znade narasti do 400 metara u dužinu.

Najviša trava je bambusova trstika, koja naraste do 40 m visine, a promjer je stabljike jedva 30 cm. Bambus raste tako brzo, da se može upravo vidjeti kako raste, jer u roku od jednog sata naraste za pol metra. Urođenici prave iz bambusa kuće, vodovode, mostove preko rijeka i potoka, pletu košare i mnogo drugih stvari.

Razno

Prosjakova sreća. U Novari u Italiji došao je u jednu gostionicu 65-godišnji prosjak posve izcerpljen od gladi i umora. On je nešto pojeo i malo se se odmorio, a kad je htio platiti nedostajale su mu dvije lire, da potpuno namiri račun. Prosjak je ponudio gostioničaru kao naknadu jednu srećku, koja stajaše 1.50 lire. Gostioničar se smilovao prosjaku i poklonio mu one dvije lire, ne hoteći uzeti srećku. Za nekoliko dana pojavi se prosjak sav sretan kod gostioničara, da mu vrati svoj dug. Srećka, koju gostioničar nije htio primiti, dobila je 135.000 lira.

ODGONETKE

Iz broja 1

Zadaća: U razredu je bilo 28 dječaka i 20 djevojčica

Ispunjaljka: Mali — Adam — Lava — Imam

Posjetnica: Krojač

Križaljka: Vodoravno: pas — porez — rik — lan — radio — lim

Okomito: car — pokal — Selim — zao — dim

Dvije posjetnice: Direktor, Virovitica

Ispunjaljka: talas — Avala — Latin — Alija — sanak

Nagrađeni odgonetači: Zdravko Mihun, Ivanić-Grad, Mirko Engel, Osijek I, Beogradska 8 — Mirjana Stojaković, Nova Gradiška.

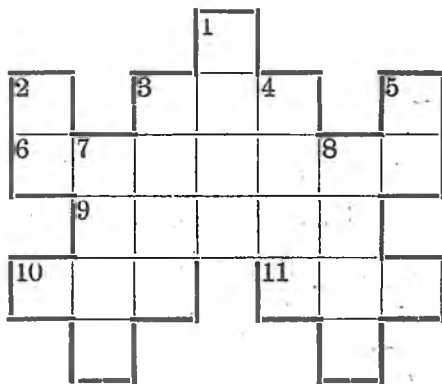
ZAGONETKE

REBUS

(Tina Orešković, Sušak)

% 1 100m²

KRIŽALJKA

Vodoravno: 3. ima ga svaki dječak na krstu. — 6. divani. — 9. naša svetica iz Kotora. — 10. žensko ime. — 11. mjesto u Vojvodini.

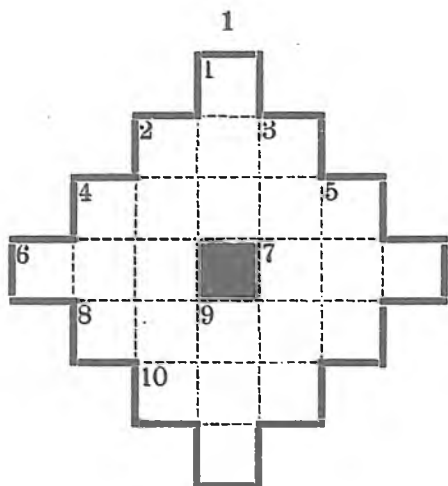
Okomito: 1. mnogo stabala. — 2. začim. — 3. domaća životinja, daje mnogo mlijeka. — 4. hrana starih Izraelaca u pustinji. — 5. lična zamjenica (množina). — 7. nevjerovani apostol. — 8. Osjećaj, koji čovjek nikada ne gubi.

ZAGONETNA POSJETNICA

IVAN DRAŽ

Odakle je naš Ivan?

TRI ISPUNJALJKE
(Vjekoslav Frlan, Kastav)

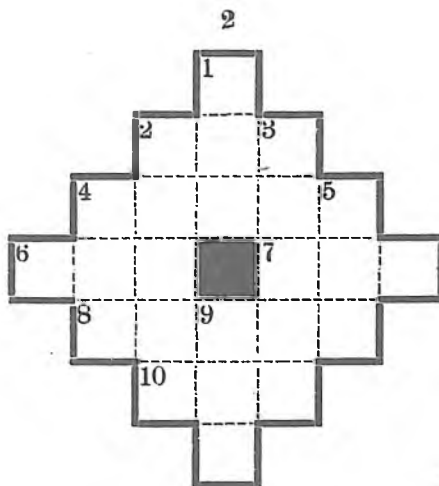

Okomito:

1 čekić, 2 pokojni tvorac nove Turske, 3 prevozno sredstvo na rijekama, 4 opušak cigarete, 5 ovamo, 9 glavni grad Italije.

Vodoravno:

2 konjski korak, 4 kefa, 6 zaliv u zap. Istri, 7 žensko ime, 8 muško ime (Dragutin) 10 žen. ime

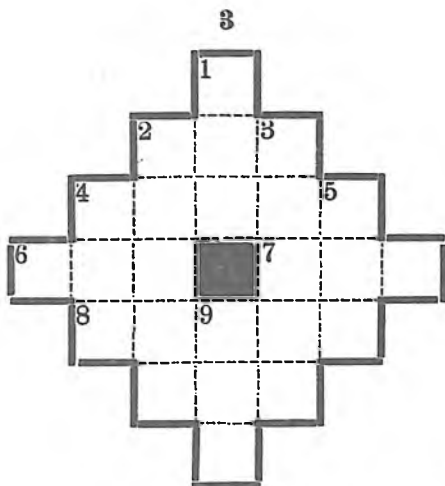

Okomito:

1 na čelu banovine, 2 odvažan čovjek, 3 marljiv, 4 srdžba, 5 avarski poglavica, 9 nije noć

Vodoravno:

2 srdžba, 4 odvažan čovjek, 6 na čelu banovine, 7 nije noć 8 radišan, marljiv, 10 avarski poglavica

Okomito:

1 znoj, 2 muško ime (prvi apostol), 3 mužjak živadi plivačice, 5 u crkvi je, 9 pjevanje

Vodoravno:

2 svećenik, 4 dan u sedmici, 6 znoj, 7 staja za ovce, 8 mirodija, 10 vrijeme.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.

Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26